

KMETOVALEC.

Glasiló c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

Izhaja 1. in 15. vsaki mesec. — Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno, a neudje plačajo s poštnino vred 2 glđ. na leto. Naročila naj se pošiljajo c. kr. kmetijski družbi, ali pa dotičnim podružnicam.

Štev. II.

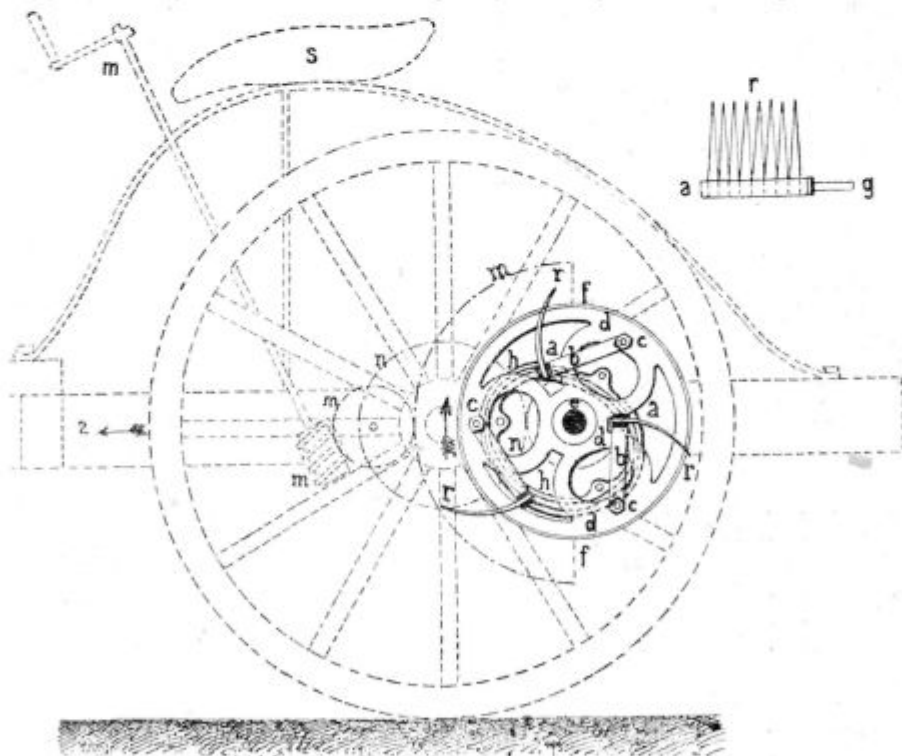
V Ljubljani, I. avgusta 1884.

Leto I.

Ingermannov stroj za pletev.

Za pletev nekaterega plevela izkazal se je Ingermannov stroj kot najboljši. Posebno velja njega hvala za plevel iz vrste križanič, kakor: Goršica, ogeršica itd., kajti teh rastlin koščata in visoka rast omogoči dobro delovanje stroja. Delo s tem strojem izvršiti se mora o pravem času, to je takrat, keđar je dotični plevel v cvetji. Ako v tem slučaju stroj tudi ne izpulí ene ali druge rastline, vendar osmuče cvetje

lesa *dd* so pritrjena na valjar *e*, ter nosijo ob enem cilindričen plajš iz ploščevine *ff*. Skozi prereze tega plajša zamorejo grablje tako izpadati, da so enkrat zunaj plajša, drugokrat zopet znotraj. Ta pregib grabelj godi se vsled tega, ker se suče deloma celi cilindrični plajš s svojimi kolesi *d* z valjarjem *e* v smislu pušice 1. in to takrat, keđar se celi stroj pregiba v smislu pušice 2. Deloma ima pa podkladnica klinov *a* na svojih koncih tečaja *g*, katera prijemljeta na ekscentrično (izsredno) uravnano napravo *h* za vojo podkladnice *a*.



n s tem uže zapreči dozoritev semena in daljno plodenje plevela. Kolikor nižje je ob času pletja še žito, toliko popolnejše je delovanje stroja.

Kot bistveni del tega stroja (glej zgoraj stoječo podobo) so troje grebenu podobne grablje *rrr*. Klini teh grabelj so na špici po 1 cm. vsaksebi. Na podkladnici, to je, kjer so klini pritrjeni, se pa eden drugoga dotikajo. Grablje so 86 cm. dolge ter se dajo sukati s pomočjo vóda *b*, koji je v *c* na kolesu *d* pritrjen. Ko-

Naprava za vojo *h* je pa trdno zvezana s celim strojem. Grablje s cilindričnem plajšcem vred zamorejo se po potrebi znižati z ozirom na visokost plevela. Sukanje valjarja *e* vrši se po zobatih kolesih *nn*, katera dobijo pregib od velicega levega kolesa. Za vprego ima stroj vojnice. Za hlapca je na levi strani prirejen sedež *s*.

Ta stroj opleve na dan skoraj 4 orale ali pa 2 hektara.

O mlečnosti raznih plemen.

Spisal Fr. Povše, vodja kmetijske šole v Gorici.

Pred desetletji redili so živino večinoma le, da so od nje dobivali za polje potrebni gnoj. Sedaj pa je drugače; živina je še edini izdatni steber gospodarstva, ki gospodarju pomaga prenašati težavo položaj. Izpodrejevanje lepih volov se dovolj dobro splača, še bolj pa umno vrejeno mlekarstvo, ker fino maslo in dober sir se daleč v svet more za lep denar prodajati. In istina je, da ne kmalu kateri pridelek ima tako stanovitno nespremenjeno ceno, kakor mleko in iz njega napravljene izdelki, maslo in sir.

Žito je negotovo, ali ga vniči moča, ali riža in snet, ali celó toča; še manj siguren je pridelek vinogradov. Trave pa in krmenskih rastlin se redno več ali manj pridela. Da pa se zares lepih dohodkov od krav dobiva, treba, da nastavimo v hlev resnično tudi dobre molzne krave. Ne moremo oporekati, da je resničen pregovor: krava pri gobcu molze, pa tudi ravno tako neovrgljiva je istina, da je dokaj odvisna mlečnost od plemena in od posamesne živali same.

Treba toraj postaviti v hlev prave molzne krave in te tudi primerno krmiti in oskrbovati. Kaj ti pomaga imeti v hlevu 20 krav pravih škatelj, katere le veliko sena požro, pa malo molžejo.

Mlečnost je sicer odvisna od plemena, ker neovrgljivo je, da izmed goved je holandsko pleme najbolj mlečno. Ko ima krava ogerskega plemena v letu komaj 600 bokalov (tudi manj), namolze se od dobre holandske krave 3000 pa tudi 4000 in več bokalov mleka.

Da so nekatera plemena tako odlična za molžo, prihaja pa odtod, ker dotični gospodarji so zdavnej ravnali se pri zbiranju plemenske živine po zlatem nauku: — Plodi in pari vedno najboljšo in lepšo živino z najboljšo in lepšo, stanovitno od rodu do rodu. In zbirali so za pleme Holandci vedno le one krave, katere so prav veliko mleka dajale in zopet za oploditev zbirali junce od slovečih krav — mlečnih izvirajoče. Saj so tako tudi Angleži v teku 50 let iz Collingove čede odgojili dandanes po celem svetu slovečo šorthornsko goveje pleme, najodličniše izmed vseh evropskih govejih plemen za spitanje, da so zbirali vedno najdebelišo in radoješčno živino za pleme.

Dr. W. Fleischman, sloveči živinorejec švicarski, sestavil je sledeče številke, to je, uvrstil posamezna goveja plemena glede njih mlečnosti ter vzel kot srednjo mero, torej ne kar boljše krave dotičnega plemena dajo, ampak le srednje:

Holandsko pleme . . .	3000 litrov,
Oldenburško	2800 "
Švicko-Unterwaldensko	2600 "
Welserthalsko	2990 "
Montafunsko	2900 "
Breitenburško	2900 "
Angleško Ayrshyrsko	2900 "
Simentalsko	2300 "
Pincgavsko-Belansko .	2000 "
Muricodolsko	1900 "
Ogersko-Podolsko . . .	800 "

Čeravno je istina, da je mlečnost lastnost posebnega plemena, vendar se mora priznavati tudi, da je ta mlečnost nekaterim živalim v tistem plemenu več, drugim manj lastna. Zato ni dovolj, da gledamo pri nakupovanju krav le na to, da je od znanega mlečnega plemena.

Nahajajo se v slehernem plemenu krave, ki so dobre mlekarice. Pri dobrih mlečnih plemenih so navadno vse krave dobre mlečnosti, vendar nekatere prav

dobre, kakor tudi posamesne manj vredne; pri slabih mlečnih plemenih pa se morejo nahajati tudi nekatere prav dobre molzarice, a malo jih je.

Zato nekateri živinorejci trdijo, da mlečnost je le lastnost posamesnih živali in ne celih rodov, kateremu izreku pa mi ne moremo naravnost pritrjevati. Res se najdejo izredno mlečne krave v posamesnih rodovih, a to so le izjeme. Tako se je nahajala v Magdeburškem na grajščini Heinrikovi krava navadnega holandskega plemena, ki je od 15. oktobra 1848. do 14. oktobra 1. 1849., torej v enem letu namolzla 8476 litrov mleka. Enako veliko mlečnost imela je po celi Avstriji sloveča krava „černa lette“ imenovana, ki je v letu dajala 8019 litrov mleka. Po teletenju dajala je na dan do 40 litrov. Mlečnost krav pa je tudi odvisna od raznih razmer.

Resničen je star pregovor, da krava, ki malo dobiva skoz gobec, tudi malo oddaja skoz sesce in črevo, torej malo mleka in malo blata ali gnoja.

Največ molze krava po odstavljenju teleta; 9—11 tednov pred dovršeno brejostjo ali porodom zopet ostavi. Ako se krava redno dobro krmi, zamore se trditi, da njena mlečnost blizo v sledeči meri raste in odpada:

Krava, ki je 300 dni molzla in je dala v teh 300 dneh 2316 litrov mleka, je sledeče množine v posameznih dobah namolzla:	
V prvi dobi (28 dni po porodu po 19 litrov)	530 litr.
v drugi dobi (75 dni potem po pretekli 1.	
dobi po 12 litrov)	900 "
v tretji dobi (197 dni po 4,5 litrov)	886 "

skupaj 2316 litr.

Tudi od starosti krave odvisna je mlečnost. Vsakateremu živinorejcu je znano, da prvesnice navadno le malo molžejo, po drugem teletu uže boljše, po tretjem uže dobro in po četrtem teletenju navadno stopi krava v polno mlečnost.

Ta mlečna sposobnost traja potem zaporedoma nekoliko let, ko pa je krava 10—12 ali več let stara, ko je torej 8—10 telet storila, potem pa pričinja zopet pešati v mlečnosti, čeravno se nahajajo tudi stare krave, ki v pozni starosti še vedno veliko mleka dajo. Tako smo imeli na kmetiji naše šole pincgavsko kravo, staro 13 let, ki je, če tudi boleha, 3154 litrov mleka v letu namolzla. Dokazano pa je tudi po natančnih statističnih zapiskih, da od 100 čez 12 let starih krav je gotovo 25 na pljučni tuberkulozi bolnih. Taka bolezen se spozna po tem, da krava pogostoma suho pokasluje. Ker pa je ta bolezen nalezljiva, razvidno je, da uže zaradi nevarnosti ukuženja drugih mlajših krav ni varno prestarjih krav, posebno če to bolezen na njih opazimo, imeti in obdržati v hlevu. Pljučna tuberkuloza krav pa ni le nalezljiva, ampak tudi podeljiva, to je teleta od takih krav storjena nosijo vsa v sebi nagnjenost ali dispozicijo za pljučno tuberkulozo.

(Konec prihodnjič.)

Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva.

Spisal R. Doléne, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

(Dalje in konec.)

To, kar smo tukaj navedli, ne spada sicer v študije o povzdigi kranjskega sadjarstva, pač pa je to eminenten dokaz, v kaki veliki veljavi, da je pri nas géslo: „nur langsam voran“ še dandanes. Ako se tako vitalna mestna vprašanja povoljno ne rešijo, kdo se

bode še le za osnovo eraričnih sadnih drevesnic, katere bi v prvi vrsti ubogemu kmetovalcu koristne bile, pobrinil? Vsa hvala in čast zdajšnjemu tajniku naše c. k. kmetijske družbe g. G. Pirca, kateremu je prava ureditev sadne drevesnice dobro znana, in je navdušen za pravi prospel našega kmetijstva, z mirno in prepričalno besedo centralni odbor naše c. k. kmetijske družbe do sklepa privedel: da se bode uže mnogo mnogoletnemu dosedajšnjemu, uzorno brezglavnemu gospodarstvu na društvenem vrtu na Poljanah vendar enkrat konec storil; ter se bo vrt skoro izključljivo v izgledno sadno drevesnico spremenil. Nastavil se bode v ta namen ondi vrtnar prav strokovnjak, kateri bode do 15.000 lepih visokodebelnatih sadnih dreves na leto izgojiti moral, in te se bodo oddajale potem po tako nizki ceni, da si jih bode še celó revni kmetovalec kupiti zamogel. Ta drevesnica bode ob enem tako rekoč mati vsem drugim drevesnicam ljudskih šol, katere se bodo po nji s sadnim semenom, cepiči, divjaki itd. preskrbovale. Po osnovi čisto nove drevesnice na prostoru c. k. kmetijske družbe na Poljanah zadobila bode ona (družba) krasen izgleden objekt namesto zdajšnje smešno-neumne brezrednosti, in za to more vsakega, za povzdigo kranjskega sadjarstva resnično vnetega kranjskega kmetovalca ta novi ukrep le jako veseliti, in reči mora: Bog daj dobro srečo!

Drevesnica kmetijske družbe na Poljanah bode pa tudi neobhodno potrebno poučno vodstvo učiteljske pripravnice, kakor hitro bode ona tako uredjena, da bode na nji kmetijski strokovnjak, in ne le iz naravoslovstva izprašani profesor nameščen. Učiteljski pripravniki učili se bodo v nji sadjarstva praktično, učiti se bodo zamogli v nji pa tudi praktično kaj potrebne zelenjadoreje (Gemüsebau) in kolikor toliko tudi poljedelstva. Za vse to bode pa morala primerno osnovana biti.

Po pravilno uredjenih drevesnicah ljudskih šol, po drevesnici deželne vinarske in sadjarske šole (osobito, ako se bode ta na Dolenjskem otvorila, kajti žalibog, da obstoji neutemeljena misel, da v Vipavi izgojeno sadno drevje za bolj hladne dele dežele primerno ni) — po drevesnici c. kr. kmetijske družbe na Poljanah po vseh teh sadnih drevesnicah spravilo se bode gotovo v prilično prav kratkem času toliko sadnega drevja v deželo, da bode prvi točki gospodarskega pomena kranjskega sadjarstva, to je, pravi meri gojenega drevja ustrezno, in preidemo zdaj k drugi, to je, k pravemu gospodarskemu načrtu sadjarstva.

K točki 2.

Kjer je pri nas na Kranjskem sadjarstvo še v precejšnji, ali recimo, še celó veliki meri zastopano, se nahajajo skoraj brez izjeme, ako uže ne plemena, pa vsaj vrste plemen, katere nimajo skoraj da nikake vrednosti, razun najmanjše za hišno porabo v svežem stanu.

Ako hočemo, da nam sadjarstvo kaj nese, ravnati se nam je treba pri izvolitvi sadnih plemen, katere si mislimo gojiti, posebno pa še pri izvolitvi sort v plemenih, po danih podnebnih, in drugih posebno prometnih razmerah. Za kraje z ojštrim podnebjem, kateri so vrh tega še od najbližjega velikega mesta ali pa uže celó od železnice jako oddaljeni; je umestno, da se gojí tako zvana gospodarska plemena in gospodarske sorte v njih.

Gospodarska plemena in sorte imenujemo pa tiste, katere jako obilo rodé ter se z največjo koristjo za tehnične sadjarske izdelke porabiti daó, kakor češplje za sušenje, za napravo slivovke, hruške in jabelka za napravo mošta. To veljá uže celó za kraje, kateri so od vinorodnih krajev jako oddaljeni. Koliko se dau-

danes ne toži o preobitem užitku šnopsa po Gorenjskem itd. Kujejo se zoper pijačevanje postave, pa vse postave ne bodo toliko hasnile, kolikor bi hasnilo, ako bi ljudje takih krajev gospodarske sorte sadja v veliki meri sadili, ter si iz njih dober sadni mošt ali magari še celó — iz češpelj — žganje slivovko napravljali. Saj vendar skušnja predobro uči, da si človek ravno tistega, česar sam nima, najbolj želi, in da lastno, s trudom pridobljeno blago vedno više ceni, kakor pa kupljeno.

Za kraje z milejšim podnebjem, in osobito, ako so blizo velikih mest in železnice, so nasprotno tako zvane namizne sorte sadja kaj umestne. Namizne sorte sadja imenujemo pa tiste, katere se ali v bližini, tako rekoč in loco ali pa tudi jako oddaljeno, po železnici itd. prevožene, v svežem stanu povzijejo.

Namizno sadje bi zamogli tudi trgovsko imenovati, in ravno tega je na Kranjskem kaj malo. Izvzemši sadje Vipavcev — kateri so v poslednjih letih v sadjarstvu jako napredovati začeli — ga ni skoraj družega v deželi, katero bi se izvažalo, razun malenkosti iz košanske in uremske doline, ter iz Gorenjskega. Pa čudno je to, da se iz Gorenjskega ne izvažujejo namizne sorte, ampak gospodarske, kajti kolikor nam je znano, zahajajo v Radovljico in okolico nemški sadni kupci, kateri jabolka kakor krompir v železniške vozove nalagajo ter odpeljujejo, da doma iz njih mošt, da neki še celó šampanjec napravljajo. Da se iz Kranjskega tako malo, da skoro čisto nič namiznega, osobito zimskega sadja — hrušek in jabolk — izpeljuje; temu je vzrok edino to, ker se pravih finih, namiznih sort, tako izginljivo malo prideljuje. Ljubljanski trg je s zimskimi jabelki skoraj sleherni leto tako rekoč zasut, in vsled tega so tudi jako po ceni, smešno po ceni; ali kaka jabelka pa so to? skoraj za trgovino samo, malo ali pa še celó nič vredni kisli drobiš, katerega se izvaževa niti izplača ne.

No, fine zimske hruške so na Kranjskem pa uže skoro kar bele vrane, kako čudo toraj, ako stane na pr. v Trstu lepa zimska hruška od 10 do 12 krajc. v hotelu?

Pač malo častna resnica za nas Kranjce je istina, da se iz Tolmina proti celi Kranjski vendar tako majhnega, veliko več zimskega namiznega sadja — jabelk mašanckarjev — izvozuje, in to v Aleksandrijo, Kairo itd., kakor pa iz cele Kranjske! Kranjsko sadjarstvo ni, in še celó tam, kjer je v največi meri zastopano razun v Vipavi, v tem po pravem gospodarskem načrtu gojeno, ker se ne gojí prilično malo pa pravih finih, za trgovino primernih sort, ampak dosti pa slabih. Iz južnega Tirola se izvažujejo v prevagljivi meri skoraj sama jabelka rožmarinčeki imenovana, iz Tolminskega izključivo mašanckarji, ravno tako iz Štajarskega itd., zakaj bi se torej tudi na Kranjskem zdajšnji velikanski jabelčni ričet ne opustil ter z malo pa pravimi sortami ne nadomestil? Sama angleška zimska parmena, rudeči in beli zimski kalvil, mašanckar in k večem še na Gorenjskem tako izvrstno dobro uspevajoči debeli kosmač; bile bi za trgovino stokrat več vredne sorte, kakor pa vsi tisti v sam Bog vedi koliko podsortah zastopani štulčki, čebularčki itd. itd. Proč toraj z vso nič vredno sodrgo in v bodočnosti naj se, kar se bode sadilo ali požlahnilo, le z finimi trgovskimi sortami zasadi ali požlahni.

Kaj lepa naloga našega gospoda kmetijskega popotnega učitelja bode v sadjarstvu gotovo ravno ta, da bode v drevesnici na Poljanah za to skrbel, da se bodo v nji najpriporočljivejše gospodarske, kakor tudi namizne zimske sorte jabelk in hrušek odgojevale, in

da se bode pri oddaji cepičev za drevesnice ljudskih šol, zopet strogo le na prilično malo, pa pravih sort ozir jemalo. Kaj pomaga velik sortiment, ako pa nihče nič zanj ne dá? Malo pa pravih, v trgovini zahtevanih sort, da se prideluje, vsako posebej v pravem času prodaja; potem je mogoče iz sadjarstva res izdatne denarne dohodke vleči, drugači pa nikakor. Kolikokrat nas ni v Trstu srce bolelo, ko smo videli iz Urema jabelka kakor krompir v vrečah pripeljati, ter jih pa tudi kakor krompir na mernik prodajati, in to po ceni, le malo višji od krompirjeve. Iz Štajarskega in Tirola dovažajo se pa v Trst jabelka, katera so vsako posebej, kakor pomeranče v fini papir zavita, ter isto tako v zaboje zložena; prodajajo se pa tudi po komadih, ne pa na mernike.

K gojitvi sadjarstva po pravem gospodarskem načrtu spada eminentno tudi še to, da se smatra sadjarstvo za to, za kar se v gospodarstvu mora smatrati, namreč za oddelek gospodarstva, in ne pa tako rekoč le za gospodarski pritikljaj, kateremu se nikakega gospodarskega pomena ne pridaja. In ako se sadjarstvo za oddelek gospodarstva smatra, po tem je samo ob sebi razumljivo, da mu je treba tudi izdatnega prostora odločiti, ne pa le na male vrtiče, kakoršni se pri sleherni hiši na deželi nahajajo, omejiti ga.

Potrebno je, da si napravijo naši gospodarji tako zvane sadovnjake. To so bolj pri hiši ležeče, dobro zemljate, čez in čez primerno goste, s sadnim drevjem zasajene senožeti. Kjer pa naprava izdatnega sadovnjaka mogoča ni, tam naj se pa tako zvano poljsko sadjarstvo vpelje. Poljsko sadjarstvo ni nič drugega kakor zasaditev posameznih vrst sadnega drevja med posameznimi njivami. V ta namen pustijo se med njivami po dva do tri metre široke pase ledine, in na te zasadi se po ena vrsta sadnega drevja, razume se, da visokodebelnatega, da obdelovanje njiv ne ovira, da ga pa tudi paseča živina poškodovati ne more.

Tako med njive zasajeno sadno drevje vspeva jako dobro, kajti ono naredi korenike pod njivami, katere se večkrat gnojijo, donaša mu pa tudi deževnica iz višje ležečih njiv gnojilne tvarine. Poljska sadjereja podá pa tudi celemu kraju vse drugačno obličje, kajti gole ravnine, goli hribi postanejo za oko prijetno z drevjem prepreženi, na drevju se naselje drobne tice, in iz pustega, tihega, enoličnega kraja; postane prijetno oživiljen log.

K točki 3.

Sadjarstvo mora biti pravilno gojeno, to je, zasajeno sadno drevje se mora tudi tako oskrbovati, kakor to pravila umnega sadjarstva zahtevajo. Pri nas temu žalibog zopet ni po vsem tako, kajti v koliko krajih se najde zasajeno sadno drevje tako zanemarjeno, da je groza. Ravno tako malo se mu streže, kakor bukvi ali hrastu v šumi, in vendar je treba sadno drevje vsako leto obrezovati, čistiti ga je treba, gnojiti mu je treba; potrebno je tudi, da se sadje prav obere in ne brezusmiljeno otrese ali oklati, kar še tako lepo in fino sadje za kupčijo nič vredno stori, drevje pa pohabi.

Kjer je gospodar v sadjarstvu podučen, in kjer ima on tudi pravo ljubezen do njega, tam bode tudi sadno drevje dobro oskrbljeno: ali vse drugače je v nasprotnem, in pri nas prevagljivem slučaju. Koliko je pri nas posebno boljših, to je, večjih gospodarjev, kateri, dasiravno imajo dosti drevja zasajenega, pa za njegovo oskrb, njegovo postrežbo vendar nič ne store, ker ne vedó, kaj naj bi storili, ali pa tudi za to, ker sami vsega storiti ne morejo, ker za to časa ne najdejo; zanesljivega veččega človeka pa tudi nimajo na

razpolaganje. Da se vsemu temu opomore, naj bi učitelji po izgledu gosp. M. Ranta v bodočnosti le odrastle gospodarje podučevali, kako se sadju streže, kajti otroke v tem podučevati, je čisto zabadavo, ker oni nimajo ne duševne in ne fizične sposobnosti, da bi take nauke izpeljevali.

Za oskrbovanje ali postrežbo sadnega drevja osnoval naj bi se pa tudi na deželni sadjarski šoli še poseben kurz strežnikov sadnega drevja (Obstwärter-Kurs), kakoršne po drugih deželah uže zdavno imajo. Tak kurs naj bi trpel le osem, k večem štirinajst dni, in ondi naj bi se popolnem odraščeni priprosti možki podučevali, kako se drevje pravilno usadi, cepi, kako v prvi mladosti, kako poznejše, kako v starosti obrezuje, snaži, gnoji itd. Takih sadnih strežnikov naj bi bilo dosti po deželi, posebno po večjih posestvah grajščinah, in kranjsko sadjarstvo zadobilo bi čisto drugačno obličje. Namesto da bi se sadno drevje zanemarjalo, za plod še grdo lomilo, bi se pravilo oskrbovalo, kar bi bilo drevju, osobito pa gospodarju na veliko korist.

Obdelujmo umno naša polja!

Spisuje V. Rohrmann, pristav deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

II.

Zakaj ne zboljšujemo rodovitnosti zemlje z globokejšim obdelovanjem?

(Dalje in konec.)

O načinu izpeljave globokejšega obdelovanja so nazori različni. Mnogo jih je tega mnenja, da je potrebno sploh le globokejše orati, ako hočemo bogatejše pridelke doseči — nedvomno je, da imajo isti tudi v nekotih slučajih prav.

Nam se je umno poprijeti globokejšega obdelovanja in neobhodno potreba je toraj, da pričnemo najprvo natančno preiskovati jakost spodnje plasti in še le potem izbrati si na podlagi te preiskave pravi način globokejšega obdelovanja.

Splošno zamore biti jakost spodnje plasti razmerno trojna in sicer slabša, ista ali boljša, kakor ona zgornje plasti.

Ako smo našli, da imamo od zgornje bolj revno, nerodovitno spodnjo plast, tak opustimo globoko oranje (preoravanje) in pričnimo pospeševati samo z rahljanjem spodnje plasti v zvezi z navadnim oranjem rodovitnost zemlje. Če je pa spodnja plast v jakosti enaka zgornji ali pa še morda boljša, tako se lahko precej prične z globokim oranjem, toda — sosebo v prvem položaji — v zvezi z umnim, dobrim gnojenjem.

Pač nam ne dela preglavice, globosežno, ilovno zemljo, kateri je primešanih kakih 10% apna ali 20% sprstenine, pa tudi ne sploh bolj rahljo zemljo z dobro spodnjo lego globoko preoravati; nasprotno se pa moramo pač s pozornostjo globokejšega oranja lotiti pri težki, mrzli zemlji in to tem bolj, čim manj imamo gnoja v to svrhu za pripomoček. Da se kolikor možno varujemo v takih slučajih pred slabimi vspehi globokejšega preoravanja, je umestno, da začnemo najprvo s poskusi na manjših prostorih — po očitidno dobrem vspehu teh poskusov pa splošno na polji.

Po načinu globokejšega obdelovanja namreč, ako hočemo spodnjo plast preoravati ali pa samo zrahljati, poslužujemo se v to svrhu raznih sredstev — raznega orodja.

Za globoko oranje služi lahko eno oralo, katero mora biti močno s primerno zavito in strmo desko (ra-

jalno oralo); poslužujejo se pa tudi dveh oral, kojih prvo navadno brazdu vreže, drugo pa v isti brazdi sledi in spodnjo plast preorava itd. Omenjam tu, da je za globoko oranje na Českem zraven parnega pluga, ki se pa le pri veleposestvih nahaja, na prvem mestu splošno priljubljeno „rajolno oralo“ od Rud. Sacka. Velevspesno poslužujejo se ga tudi kmetovalci okoli Dečina na severnem Českem in sicer na zemlji, koje fizikalna jakost je skoraj ista dolenske zemlje. To rajolno oralo je čisto železno in tehta s pluznjem vred 135 kilg. Stane pri „Clayton & Scuttleworth“ na Dunaji z dvema rezervnima lemežema skupno 50 gold. Za 21—37 cm. globoko oranje s tem oralom rabimo vprežno moč 4 volov.

Globoko oranje prične naj se polagoma — ne nankrat na vso globokost. V jeseni izvršeno, s primeranim gnojenjem spremljano, dalo nam bode kmalu očitno korist.

Pri zrahljanji spodnje plasti poslužujemo se pa navadnega in podzemeljskega (brez deske) orala. S prvim vreže se navadna brazda, drugo sledi v tej brazdi in razrušuje, rahlja samo spodnjo plast, ne da bi jo na površje spravljalo. Ta način globokejšega obdelovanja je velike važnosti, ker ga lahko izpeljemo pri vsaki zemlji, če ima še tako borno in nerodovitno spodnjo plast,*) brez posebnega gnojenja in vendar na korist večje plodnosti vsled omenjenih uže vzrokov. S takim rahljanjem pripravljamo pa tudi lahko spodnjo plast, se ve da le v zvezi z dobrim gnojenjem, za poznejše preoravanje.

Globokejšo obdelovanje podpirati mora primerno gnojenje — tem boljše, čim revnejša od zgornje plasti je spodnja plast, katero z globokim oranjem na površje spravimo. Zeló dobro bi bilo, ako bi ilovnato zemljo, ki je polna železnega okisa — kar velja sosebno Dolenjem — s hlevskim gnojem in apnom gnojili, katero slednje bi v fizičnem in kemičnem oziru jako dobro učinkovalo.

Globoko oranje prične naj se za rastline z dolgimi, krepkimi koreninami, katere spodnjo plast lahko dobro uporabijo. V tem oziru je nenadomestljiva naša pesa — najboljša izmed korenstva. Krompir uže ni tako pripraven za prvo leto. Izmed žiti prenaša še najbolj oves tako vzrejališče.

V globoko zrahljano zemljo pa sejemo najbolj vspešno prvo leto bob, nemško deteljo, esparseto itd. Globoke korenine teh rastlin spodnjo plast še bolj zrahljajo, po žetvi v zemlji ostale jo pa tudi gnojijo. Pšenica, rž in ječmen naj se nikdar ne sejejo na globokejši orano zemljo precej prvo leto, marveč še le v 2. ali 3. letu.

Globokejšo obdelovanje naj se po potrebi ponavlja in sicer se to ravna po načinu vrstenja rastlin. Navadno se globokejši obdeluje za okopovalne, krmenske, predivnate in oljnate rastline. Globoko oranje naj se ponavlja normalno toraj vsakih 4—6 let, zrahljanje spodnje plasti pa razmerno vsako 3. ali 4. leto.

Želeti bi bilo, da bi se v tem oziru naši dolenski veleposestniki ganili, gotovo na svojo in svojih sosedov korist!!

Za konjerejce.

C. kr. deželna vlada razglasuje z dopisom od 5. julija t. l. št. 6054 naredbo c. kr. poljedeljskega ministerstva od 19. junija t. l. št. 946 s sledečo vsebino: Večkrat izraženo željo, da bi c. kr. erar potrebne

*) Izjemo dela se ve da bolj plitva zgornja s sploh kamenito spodnjo plastjo.

konje za vojno kupoval neposredno od kmetovalcev, koji izrejajo sposobne konje, so dotične oblasti spoznale kot opravičeno.

Dobro sredstvo, neposredni nakup konj pospeševati, so semnji za mlade, za vojno sposobne konje (Remonten-Märkte), kateri se bodo s časom vpeljali. Da se taki semnji povoljno obnesejo, treba je poprej posebnih priprav.

Zaradi tega je ukrenilo c. kr. ministerstvo za poljedelstvo po dogovoru s c. k. vojnim ministerstvom naredbo, da se bodo kupovali vsako leto o priliki premiranja konj za vojno sposobni mladi konji, „remonte“ imenovani; za nakup remont pooblaščen je poveljnik dotične žebčarske postaje.

Takošen nakup remont vršil se bode uže pri letošnjem premiranju konj potom poveljništva žebčarske postaje po tem-le načinu:

Kupovali se bodo pri imenovanem premiranju navadni konji za ježo kavalerije in artilerije ter vprežni konji za artilerijo; nadalje remonte za remontno postajo v Pibru in konji za ježo po viši ceni, to je, konji za oficirje.

Pri nakupu so merodajne določbe dotičnih vojaških službenih knjig (Pferdewesen des k. k. Heeres. I. Theil.)

V prvi vrsti gledalo se bode na nakup remont za ježo ter se bodo kupovali izjemoma tudi polpetoletni konji.

Remonte za kavalerijo, koje se imajo oddati takoj dotičnim polkom, ravno tako remonte za ježo pri artileriji ne smejo biti manj stare kot 4 leta; vprežni konji za artilerijo pa ne pod 4½, le če so iz kakega kobilarstva smejo biti le 4 leta stari.

Konji, določeni za remontno postajo v Pibru morajo biti vsaj tri leta stari.

Povprečna cena pri nakupu remont leta 1884. bode ta-le:

275 gold. za navadnega konja za ježo podčastnikom artilerije in kavalerije sploh;

325 gold. za konja za ježo oficirjem pri kavaleriji in artileriji;

350 gold. za vprežnega konja za artilerijo;

250 gold. za konja določenega za remontno postajo v Pibru.

Kmetijske novice in izkušnje.

* *Trtna uš na Kranjskem* je tudi uže zaplodena v vinograde davkarske občine sv. Križ, okraja sodnijskega Kostanjevica. Vsled ukaza c. kr. poljedeljskega ministra ni se pričelo s preiskovanjem vinogradov v Veliki Dolini, ampak v vinogradih kostanjeviških, ter se bode nadaljevalo po vseh vinogradih ob Kolpi in Savi od Kostanjevice noter do Velike Doline na hrvatski meji. Pretečeni teden, to je, od 20. do 27. julija preiskoval je potovalni učitelj Gustav Pirč z 20 delalci vinograde občine Kostanjevice, Ošterc in Črneče vasi. V teh vinogradih ni se zasledila trtna uš. Za naprej pomagala bodeta tudi pri preiskavanju gospoda Ogulin in Reichel iz Novega mesta.

* * *

* V Štanjelu na Krasu ustanovilo se je vinorejsko društvo. Pristopilo je novemu društvu neki uže čez 100 udov.

* * *

* *Najboljše mazilo za konjska kopita* je mast in loj, katerem se dodá nekoliko voska ali pa katrama.

* *Da se odvzame slabi duh po grjilobi od govejega mesá, se to-le priporoča: Meso se dobro skuha ter se proč pobero pene. Potem se vzame kos žarečega oglja (ogljje se pa ne sme več kaditi), katero se देने za kake tri minute k mesu; ogljje potegne smrad nase.*

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 22. Ko je pred mesecem povodenj po njivah naših vso setev pobrala, smo po odtoku vode zopet sejali proso, repo, ajdo itd., vsakovrstna semena, pa le eno seme se ni prikazalo, povsod je golo, kakor po povodnji. Prosim Vas, blagovolite nam svetovati, kaj naj sejemo, da ne bodo njive prazne stale. Ima li c. k. kmetijska družba kaj semena? (A. T., župnik v K. pri Š.)

Odgovor. Da ni kalilo prvo sejano seme, vzrok je bila prevelika vlažnost v zemlji, kajti seme je gotovo segnilo. Obsejte njive še enkrat z repo, prosom (tako zvanim „hiterca“, kateri je sicer slabši, a kmalu dozori) in ajdo. Zadnja sicer ne bode dozorela, pa za more dobro služiti kot zelena krma. Tudi bi bilo priporočati sejati šentjanžvo rž, katero bi zamogli letos še dvakrat kositi za krmo. Ta rž ostane potem na njivi kot ozimno žito. Kmetijska družba nima nič semena.

Vprašanje 23. Imam kravo, koja je molzla takrat, ko sem jo kupil 6 do 7 litrov mleka na dan. Krava sedaj mleko pridruže in ima vedno manj mleka. Kaj je vzrok tega in kakošna pomoč za to? (Fr. Fr. pri sv. J. na Štajarskem.)

Odgovor na to vprašanje smo dali že nekemu drugemu gospodu v „Novicah“ št. 21. od 21. maja leta 1884. Tudi za Vas velja ravno tisto.

Vprašanje 24. Kedaj se sme pričeti z nabiranjem kurjih jajc za zimsko zalogo? (P. L. v Str.)

Odgovor. Jajca od druge polovice avgusta so uže sposobna za spravljjanje. Naše ljudstvo trdi, da so najboljša jajca zato ona, katera so znesena med šmar-nimi mašami, t. j. od Velikega do Malega Šmarna.

Vprašanje 25. Kako se ozdravi grintovo tele? (R. S. v Ž.)

Odgovor. Bolno tele se na dotičnih mestih namaže z oljem ter potem, ko se grinte odločijo, izpere z vodo in milom. Ako se grinte potem naredijo od novega, namaže se bolna koža z masjo iz katrama in mila ter tako pusti kakih 24 ur stati, potem se zopet izpere z vodo in milom. To se sme ponavljati vsak tretji dan.

Družbeni novičar.

C. k. kranjska kmetijska družba bode iz državne subvencije, ki jo je za letošnje leto prejela od sl. ministerstva kmetijstva, podelila nekoliko podpore v pospeh sadjereje in pa za povzdigo in zboljšanje domače ovčjereje.

1. Za napravo in vzdržavanje šolskih vrtov in drevesnic boje dala krajnim šolskim svetom majhne zneske v denarji in darovala sadna drevesca, divjake in cepiče, in to v prvi vrsti takim šolam, katere nimajo še vrta, pa dokažejo, da so uže v posestvu za vrt pripravnega zemljišča in da se krajni šolski svet

v svoji dotični prošnji izrečno zaveže, da bode nemudoma za šolske namene pripraven vrt napravil ter ga zmirom šoli kot učni pripomoček ohranil.

2. Za zboljšanje domače ovčjereje bode družba kmetijska nakupila nekoliko ovnov in ovac lepega ukviškega plemena na Koroškem in jih brezplačno darovala takim gospodarjem, ki v svoji po županstvu in župniku potrjeni prošnji dokažejo, da

- a) uže več let in precejšnje število ovac redijo;
- b) da je njih kraj za ovčjerejo posebno ugoden, in
- c) da jih je volja, dobljenega ovna, kolikor umna živinoreja dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Prošnje za podporo šolskih vrtov in za ovce potrjene od predstojnika dotične podružnice imajo se pis-meno najzadnji čas do 15. dne septembra 1884. vložiti pri podpisani družbi.

C. k. družba kmetijska kranjska
v Ljubljani 20. julija 1884.

Tržne cene.

V Kranji, 28. julija 1884.

Na današnji trg je došlo 12 glav goveje živine in 13 prešičev.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hektol.	8 45	Ajda, hektol.	6 18
Rež, "	5 85	Slama, 100 kil	1 80
Oves, "	3 40	Seno, " "	2 60
Turšica, "	6 34	Špeh, fr. kila	— 64
Ječmen, "	5 52	Živi prešiči, kila	— —

Rudolfovo, 28. julija 1884.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hektol.	8 65	Ajda, hektol.	6 51
Rež, "	— —	Slama, 100 kil	— —
Oves, "	3 9	Seno, " "	— —
Turšica, "	6 51	Špeh, fr. kila	— —
Ječmen, "	4 6	Prešiči, kila	— —

V Ljubljani, 30. julija 1884.

Povprečna cena.

	Trg gl. kr.	Magaz. gl. kr.		Trg gl. kr.	Magaz. gl. kr.
Pšenica, hektol.	7 48	8 63	Sur. maslo, kila	— 85	— —
Rež, "	5 20	6 42	Jajca, jedno	— 2	— —
Ječmen, "	4 55	5 62	Mleko, liter	— 8	— —
Oves, "	3 57	3 28	Gov. meso, kila	— 64	— —
Soršica, "	— —	6 73	Telečje meso, "	— 52	— —
Ajda, "	5 36	5 90	Prešič. meso, "	— 70	— —
Proso, "	6 34	5 77	Koštrun, "	— 40	— —
Koruza, "	5 60	5 54	Kuretina, jedna	— 40	— —
Krompir, 100 kil	— —	— —	Golobje, jeden	— 18	— —
Leča, hektoliter	8 —	— —	Seno, 100 kil	1 78	— —
Grah, "	8 —	— —	Slama, " "	1 78	— —
Fižol, "	9 —	— —	Drva, trde, sež.	7 —	— —
Gov. mast, kila	93 —	— —	" mehke, "	4 50	— —
Svinska mast, "	80 —	— —	Vino, rud., 100 l.	— —	24 —
Špeh, fr.	60 —	— —	" belo, "	— —	20 —
" prek. "	72 —	— —			